

RAPPORT

Askehaug transformatorstasjon

OPPDRAAGSGIVER

LEDE AS

EMNE

Konsekvensutredning – kulturmiljø

DATO / REVISJON: 07.05.2025 / 02

DOKUMENTKODE: 10252753-01-RIM-RAP-03

Multiconsult

Foto, illustrasjoner og figurer: Multiconsult om annet ikke er oppgitt.

Dette dokumentet har blitt utarbeidet av Multiconsult på vegne av Multiconsult Norge AS eller selskapets klient. Klientens rettigheter til dokumentet er gitt i den aktuelle oppdragsavtalen eller ved anmodning. Tredjeparter har ingen rettigheter til bruk av dokumentet (eller deler av det) uten skriftlig forhåndsgodkjenning fra Multiconsult med mindre annet følger av norsk lov. Multiconsult påtar seg intet ansvar for bruk av dokumentet (eller deler av det) til andre formål, på andre måter eller av andre personer eller enheter enn det som er godkjent skriftlig av Multiconsult. Deler av dokumentet kan være beskyttet av immaterielle rettigheter og/eller eiendomsrettigheter. Kopiering, distribusjon, endring, behandling eller annen bruk av dokumentet er ikke tillatt uten skriftlig forhåndssamtykke fra Multiconsult eller annen innehaver av slike rettigheter med mindre annet følger av norsk lov.

RAPPORT

OPPDRAAG	Askehaug transformatorstasjon	DOKUMENTKODE	10252753-01-RIM-RAP-03
EMNE	Konsekvensutredning – kulturmiljø	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAAGSGIVER	LEDE AS	OPPDRAAGSLEDER	Kaia Solland
KONTAKTPERSON	Dana Barzingi	UTARBEIDET AV	Frans-Arne H. Stylegar
		ANSVARLIG ENHET	By- og områdeutvikling, Sør

SAMMENDRAG

Lede AS søker om å bygges ny 132kV-stasjon på Askehaug, spenningsoppgradering av Sundland-Akersmyra linjen og delvis omlegging av 5 linjer. Nye Askehaug stasjon er planlagt på industritomta vest for dagens stasjon. Stasjonsløsningen forutsetter at dagens bygningsmasse på den nye stasjonstomta saneres.

Tiltaket medfører ikke vesentlige konsekvenser for kjente (registrerte) kulturminner/-miljøer.

02	07.05.2025	Oppdatert etter kommentarer fra NVE	Sigrid L. Larsen	Lars Smeland	Kaia Solland
01	11.12.2024	Oppdatert figurer	Frans-Arne Hedlund Stylegar		Kaia Solland
00	14.11.2024	Første versjon	Frans-Arne Hedlund Stylegar	Tanja Røskar	Kaia Solland
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

Innholdsfortegnelse

0	Sammendrag	5
0.1	Utredningskrav og kunnskapsgrunnlag	5
0.2	Alternativer som utredes	5
0.2.1	Alternativ 0	5
0.2.2	Alternativ 1	5
0.3	Konsekvensutredning	5
0.4	Usikkerhet	5
1	Bakgrunn og utredningskrav	6
1.1	Bakgrunn for prosjektet	6
1.2	Tiltaksområdet	6
1.3	Utredningskrav	7
2	Metode	8
2.1	Definisjoner og avgrensning	8
2.1.1	Definisjon av kulturminner og kulturmiljø	8
2.1.2	Avgrensning mot andre fagtema	8
2.2	Metodikk	9
2.2.1	Definere influensområde	9
2.2.2	Kunnskapsgrunnlag	10
2.2.3	Inndeling av delområder	10
2.2.4	Verdisetting av delområder	10
2.2.5	Vurdering av påvirkning for delområder	12
2.2.6	Vurdering av konsekvensgrad for delområder	14
2.2.7	Vurdering av konsekvens for alternativer	16
2.3	Alternativer som utredes	18
2.3.1	Alternativ 1	18
2.4	Skadebegrensende tiltak i plan	18
3	Kunnskapsgrunnlaget	19
3.1	Eksisterende kunnskap – oversikt	19
3.2	Befaring	19
3.3	Kulturhistorisk bakgrunn	19
3.4	Registreringer	22
4	Trinn 1: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområder	23
4.1	Inndeling i delområder	23
4.2	Verdivurderte områder	24
4.2.1	Delområde KM01 Kjerringhovet	24
4.2.2	Delområde KM02 Kongsåsen	25
4.2.3	Delområde KM03 Tala-Askhaug	27
4.2.4	Delområde KM04 Holmane	28
4.2.5	Delområde KM05 Mellom Hesby	30
4.2.6	Delområde KM06 Nedre Hesby	32
4.2.7	Delområde KM07 Nedre Them	34
4.2.8	Delområde KM08 Sem fattiggård (Askehaug)	35
4.3	Verdikart	36
5	Trinn 2: Konsekvens av alternativer	37
5.1	Sammenstilling av konsekvenser	37
5.2	Rangering av alternativer	37
5.3	Usikkerhet	37
5.3.1	Usikkerhet ved konsekvensutredningen	37
6	Referanser	38

0 Sammendrag

0.1 Utredningskrav og kunnskapsgrunnlag

Utredningen er basert på tilgjengelig kunnskap om kulturminnene i området. Den er gjennomført av arkeolog Frans-Arne H. Stylegar, som også har foretatt synfaring i området.

0.2 Alternativer som utredes

0.2.1 Alternativ 0

Nullalternativet for Askehaug innebærer at dagens transformatorstasjon og dagens ledningstraseer videreføres. Nullalternativet gir derfor ingen nye arealinngrep. Den eksisterende infrastrukturen vil beholdes og vedlikeholdes. Alternativet inkluderer imidlertid vedlikehold og reinvesteringer som er nødvendige for å videreføre funksjonen til dagens anlegg.

0.2.2 Alternativ 1

Alternativet medfører bygging av ny 132kV-stasjon på Askehaug og delvis omlegging av fem linjer. Nye Askehaug stasjon er planlagt på industritomta vest for dagens stasjon.

0.3 Konsekvensutredning

Tiltaket medfører ikke vesentlige negative konsekvenser for kjente (registrerte) kulturminner i området.

0.4 Usikkerhet

Det er samlet inn data for hele området og gjort vurdering av registrerte data. Data og vurderingene er blitt kvalitetssikret. Selv om det foreligger en del tilgjengelig kunnskap, vil det likevel være usikkerhet knyttet til konsekvensutredningen. Usikkerhet knyttet til ikke-prissatte konsekvenser kan ikke tallfestes på samme måte som for prissatte konsekvenser. De viktigste årsakene til usikkerhet for kulturmiljø som ikke prissatte-konsekvenser, er knyttet til hvorvidt alle verdiene i influensområdet er tilstrekkelig fanget opp (registrering), vurdert korrekt (verdivurdering) og om måten tiltaket påvirker verdiene (påvirkning) er tilstrekkelig fanget opp og vurdert.

1 Bakgrunn og utredningskrav

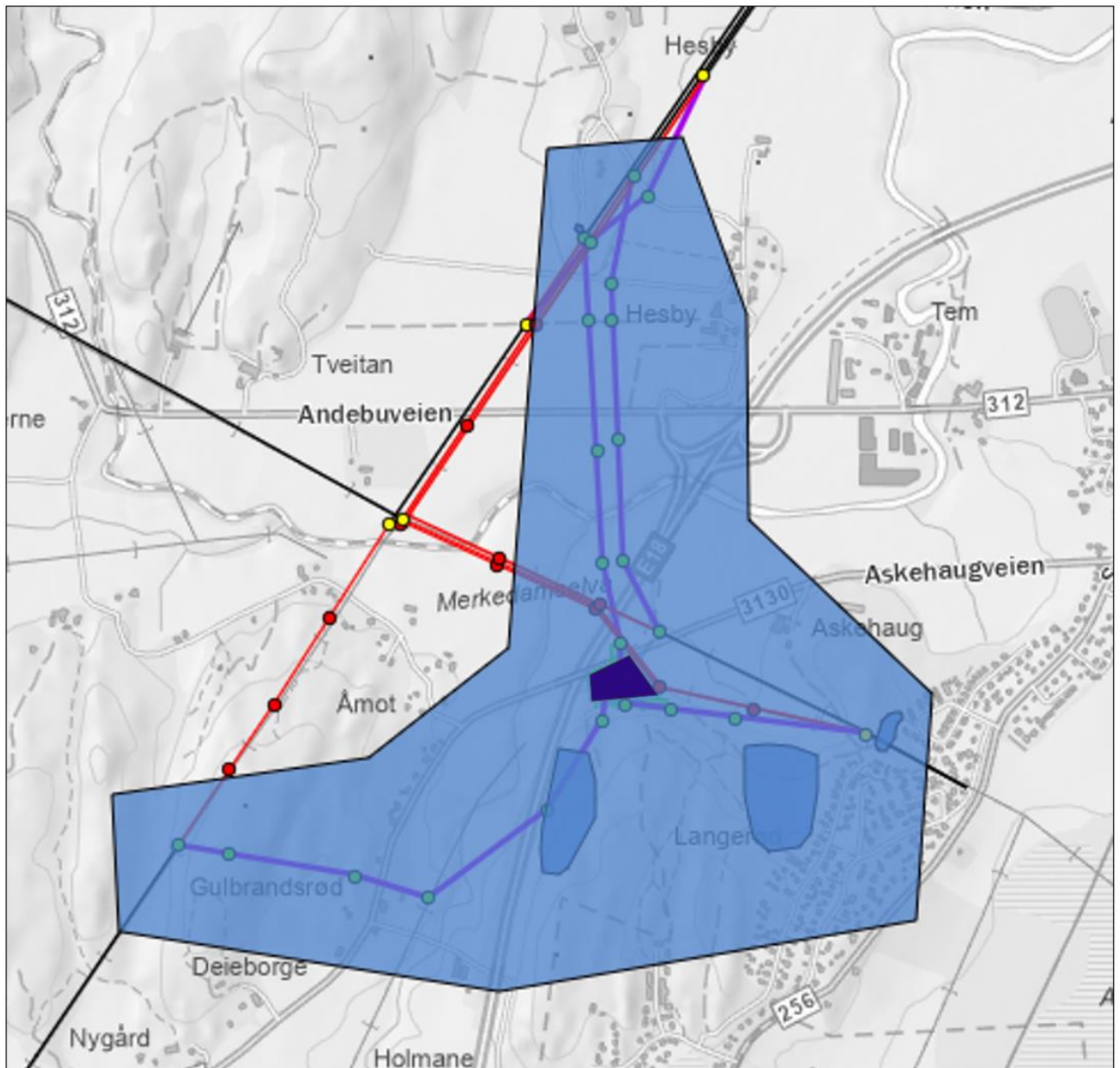
1.1 Bakgrunn for prosjektet

Dagens transformatorstasjon ved Askehaug ble etablert i 1967 og har vært gjennom flere oppgraderinger og reinvesteringer. Gammelt komponentdesign og -løsninger gjør det stadig vanskeligere både å drifte og holde stasjonen vedlike. Generelt er stasjonen i dårlig forfatning, og det er nå flere HMS-risikoe ved stasjonen, bl.a. for bryteranleggene. Det har også vært gjentatte SF6-lekkasjer. Samtidig møter ikke eksisterende overføringskapasitet framtidige behov.

Målet med tiltaket er å reinvestere Askehaug transformatorstasjon for å fjerne HMS-risikoene, og samtidig restrukturere og spenningsoppgradere 66 kV regionalnettet i området, slik at det blir tilrettelagt for fremtidig nettutvikling og belastning. Dette vil også redusere nett-tapet betraktelig.

1.2 Tiltaksområdet

Foreslåtte tiltak er lokalisert innenfor Tønsberg og Sandefjord kommuner i Vestfold fylke.

Figur 1-1: Tiltaksområdet. Rød farge: Linjer som skal rives. Lilla farge: Nye linjer. Vist for alternativ 2. For alternativ 1 blir ikke ledningen langs Andebuveien bygd, mens det blir beholdt én av dagens ledninger inn til Hesbykrysset nordfra og videre vestover mot Kullerød.

1.3 Utredningskrav

Utredning av kulturmiljø gjøres i henhold til veileder om *Konsesjonssøknad nettanlegg* fra NVE og metodikken i *Veileder M-1941 Konsekvensutredning av klima og miljø* fra Miljødirektoratet.

2 Metode

Formålet med konsekvensutredninger er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir synliggjort i utarbeidelse av planer og tiltak. Forskrift om konsekvensutredninger (KU-forskriften) (Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, 2021) fastsetter krav til innhold i en konsekvensutredning.

I henhold til KU-forskriften § 17 skal utredninger følge anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse. I dette kapitlet beskrives metodikken i fagrapporten og fagkompetansen som ligger til grunn.

2.1 Definisjoner og avgrensning

2.1.1 Definisjon av kulturminner og kulturmiljø

Kulturminner og kulturmiljøer er definert i kulturminneloven:

- *Kulturminner er definert som alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til*
- *Kulturmiljø er et område der kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng.*

Et *kulturmiljø* har en konsentrert og topografisk avgrenset beliggenhet. Her er kulturminner med samme kulturelle tilhørighet, bruksperiode eller funksjon. Det kan også bestå av kulturminner med forskjellig alder og vernestatus. Et kulturmiljø kan også være et område med historiske hendelser, tro eller tradisjon.

Automatisk fredete kulturminner omfatter alle faste kulturminner fra før 1537 og alle stående byggverk med opprinnelse fra før 1650. Fredningen omfatter vanligvis en sikringssone på fem meter rundt kulturminnet, jf. kulturminnelovens § 6

Samiske kulturminner fra 1917 eller eldre er automatisk fredet

Kulturminner fra tiden etter 1537 kalles *nyere tids kulturminner* og kan fredes ved enkeltvedtak. Bare kulturminner som er tilkjent nasjonal verdi, kan fredes. Skipsfunn eldre enn 100 år er statens eiendom og behandles i praksis som automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminnelovens § 14

Kulturminner fra nyere tid kan gis et formelt vern gjennom kommunale og regionale planvedtak.

2.1.2 Avgrensning mot andre fagtema

I en konsekvensutredning skal konsekvenser telles kun én gang. Innholdet i fagtema kulturmiljø ligger tett på andre fagtema som blir utredet i prosjektet, og beskrivelse av avgrensning mot disse fremgår i dette kapitlet. Avgrensningen er basert på retningslinjer for grensesetting i M-1941, og hva som er ansett som hensiktsmessig i å plassere under fagtema kulturmiljø etter dialog med fagutredere for andre fagtema.

Landskap

Kulturminner og kulturmiljøer har naturlig sammenheng med landskapet. I fagutredningen for landskap vurderes sammenhengene i landskapet. Utvalgte kulturlandskap vurderes også under tema landskap. I landskapsutredningen vurderes det *romlige og visuelle* landskapet.

De kulturhistoriske aspektene ved landskapet og kulturminner og -miljøer i landskapet behandles under fagtemaet kulturmiljø.

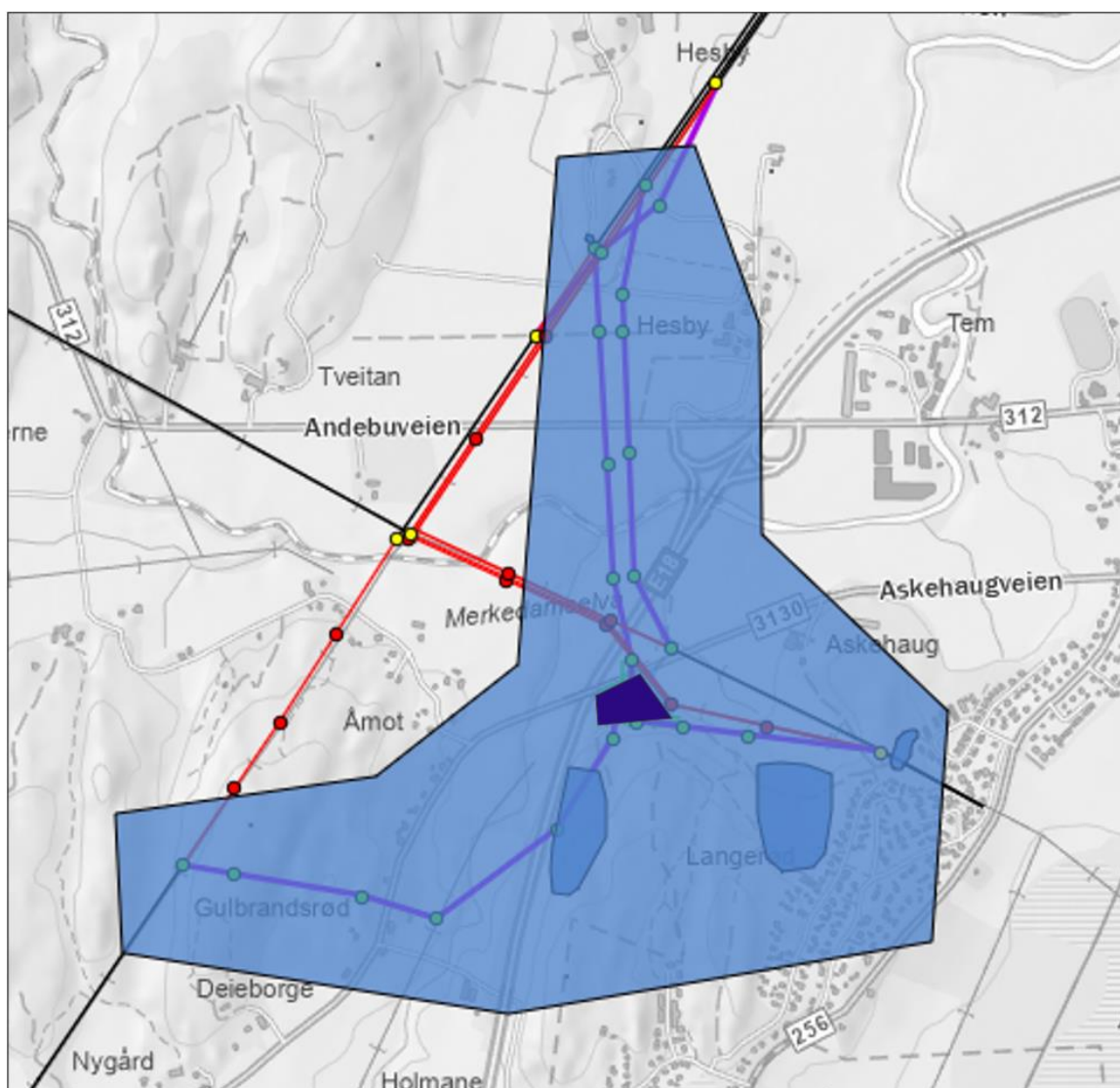
2.2 Metodikk

Utredningen for tema kulturmiljø er utført etter metodikk beskrevet i M-1941, Miljødirektoratets tverrsektorielle veileder for konsekvensutredning på klima- og miljøtema (Miljødirektoratet, 2023). Utredninger av ikke-prissatte tema er etter håndbok M-1941 basert på en standardisert og systematisk prosedyre for å gjøre vurderinger, konklusjoner og anbefalinger mest mulig objektive, forståelige og etterprøvbare. En forkortet versjon av de viktigste trinnene i metoden er gjengitt under. En mer utfyllende beskrivelse er gitt i håndbok M-1941 (Miljødirektoratet, 2023).

2.2.1 Definere influensområde

Influensområdet defineres etter M-1941 som «*det området der midlertidige eller permanente virkninger forventes å kunne opptre, og definerer avgrensningen av konsekvensutredningen*». Influensområdet inkluderer både plan-/tiltaksområdet og områder utenfor plan-/tiltaksområdet, og omfanget vil variere avhengig av den enkelte planen/tiltaket og fagtema.

I herværende utredning er influensområdet definert som nærområdet til planlagte tiltak.

Figur 2-1: Definert influensområde.

2.2.2 Kunnskapsgrunnlag

Kilder til informasjon om kulturmiljø og metodikk for innhenting av informasjon er beskrevet nærmere i 3.1.

2.2.3 Inndeling av delområder

Influensområdet er delt inn i delområder (kulturmiljøer). Avgrensning av kulturmiljøer baserer seg på:

- innhentet informasjon om type kulturmiljø, kulturhistoriske verdier og sammenhenger
- tiltakets karakter og antatt virkning på kulturmiljøene

Kriteriene for å avgrense et kulturmiljø varierer etter hva som kjennetegner kulturmiljøet. Det er anledning til å endre avgrensning for tidligere avgrensede verneverdige områder i denne sammenhengen, og det er anledning til å slå sammen kulturmiljøer.

Metoden for avgrensning av kulturmiljøer følger den trinnvise metodikken i M-1941:

- 1) Identifisere, beskrive og definere type kulturmiljø – en liste over vanlige typer av kulturmiljøer er gitt i veilederen
- 2) Velge og definere skala
- 3) Definere ett sett med kriterier for å avgrense
- 4) Visualisere og kartfeste avgrensningen

Alle fastsatte delområder har en egen beskrivelse. Kart og beskrivelse av kulturmiljøer tas videre med i verdivurdering av kulturmiljøene.

2.2.4 Verdisetting av delområder

Verdi for hvert delområde er vurdert innen de åtte verdikategoriene i M-1941 (tabell 2-1). Hvert kulturmiljø vurderes innenfor alle kategoriene i tabellen, og det er deretter fastsatt en endelig verdi for hvert kulturmiljø basert på en faglig, samlet vurdering. Alle delområder er fremstilt i verdikart med tilsvarende fargekoder.

Tabell 2-1: Verditabell for kulturmiljø iht. M-1941 (2).

Verdikategori	Uten betydning for KU	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder	Kulturminnet/ kulturmiljøet har svært begrenset betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder. Andre kulturmiljøer vil kunne gi mer kunnskap om samme periode/tema.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har begrenset betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder, både i seg selv og sammenlignet med andre kulturmiljøer.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder, både i seg selv og sammenlignet med andre kulturmiljøer.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har stor betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder, både i seg selv og sammenlignet med andre kulturmiljøer. Kulturminnet/ kulturmiljøet vil kunne bidra med unik kunnskap om perioder eller tema som er dårlig dekket av skriftlige kilder.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har svært stor betydning som kilde til historien for perioder eller tema der det fins få eller ingen skriftlige kilder, både i seg selv og sammenlignet med andre kulturmiljøer. Kulturminnet/ kulturmiljøet vil kunne bidra med omfattende og unik kunnskap om perioder eller tema som er dårlig dekket av skriftlige kilder.
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner	Kulturminnet/ kulturmiljøet er i svært liten grad knyttet til tro eller tradisjoner.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er i noen grad knyttet til tro eller tradisjoner.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til tro eller tradisjoner.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er i stor grad knyttet til viktig tro eller tradisjoner.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er i svært stor grad knyttet til viktig tro eller tradisjoner.
Kulturminnet/ kulturmiljøet er av betydning for en eller flere etniske grupper (den samiske urbefolkningen, nasjonale minoriteter eller andre etniske grupper)	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder få elementer, som også er av begrenset betydning for en eller flere etniske grupper.	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder noen elementer som er av noe betydning for en eller flere etniske grupper.	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder flere elementer som er karakteristiske og av betydning for en eller flere etniske grupper.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er helhetlig, karakteristisk, og av stor betydning for en eller flere etniske grupper.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er helhetlig, godt bevart, karakteristisk, og av særlig stor betydning for en eller flere etniske grupper.
Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien	Kulturminnet/ kulturmiljøet er i svært liten grad knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er til en viss grad knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med noe betydning for historien.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med betydning for historien.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er klart knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med stor betydning for historien.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er klart knyttet til en sosial gruppe eller viser en sosial sammenheng med særlig stor betydning for historien på en lett lesbar måte.
Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen	Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer i svært liten grad en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen.	Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer til en viss grad en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen.	Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer en eller flere faser eller virksomheter med betydning for historien/ utviklingen.	Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer i stor grad en eller flere faser eller virksomheter med særlig betydning for historien/ utviklingen.	Kulturminnet/ kulturmiljøet representerer i svært stor grad og på en tydelig måte en eller flere virksomheter med særlig betydning for historien/ utviklingen.

Verdikategori	Uten betydning for KU	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder i svært liten grad verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi av begrenset betydning.	Kulturminnet/ kulturmiljøet inneholder og preges av verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med kunstnerisk verdi.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er helhetlig, og preges i stor grad av særlig verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med stor kunstnerisk verdi.	Kulturminnet/ kulturmiljøet er helhetlig og velbevart, og preges i svært stor grad av særlig verdifull byggeskikk eller arkitektur eller inneholder kulturminner med særlig stor kunstnerisk verdi.
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng, en klar byform eller bystruktur av historisk betydning og/eller viser en klar sammenheng mellom natur og kultur	Kulturminnet/ kulturmiljøet har ingen intern kulturhistorisk sammenheng eller sammenheng mellom natur/kultur.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har til en viss grad en intern kulturhistorisk sammenheng eller sammenheng mellom natur/kultur.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har en klar, intern kulturhistorisk sammenheng og/eller viser en klar sammenheng mellom natur/kultur.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i stor grad en klar, intern kulturhistorisk sammenheng som er lesbar og godt bevart, og/eller viser i stor grad en klar sammenheng mellom natur/kultur.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i svært stor grad en klar, intern kulturhistorisk sammenheng som er lesbar og godt bevart, og/eller viser i svært stor grad en klar sammenheng mellom natur/kultur.
Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne- interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i svært liten grad en bruk som er forenlig med kulturminne- interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i en viss grad en bruk som er forenlig med kulturminne- interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har en bruk som er forenlig med kulturminne- interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i stor grad en bruk som er forenlig med kulturminne- interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling.	Kulturminnet/ kulturmiljøet har i svært stor grad en bruk som er forenlig med kulturminne- interessene, eller betydning som ressurs for utvikling og verdiskaping, eller formidling.

2.2.5 Vurdering av påvirkning for delområder

Påvirkning for hvert delområde er vurdert innen de fem registreringskategoriene, og er gradert etter en femdelt skala fra *forbedret* til *sterkt forringet* (tabell 2-2).

Påvirkning etter M-1941 omfatter:

- Direkte inngrep eller arealbeslag
- Nærvirkninger – fysiske og visuelle
- Visuell fjernvirkning
- Tiltakets utforming

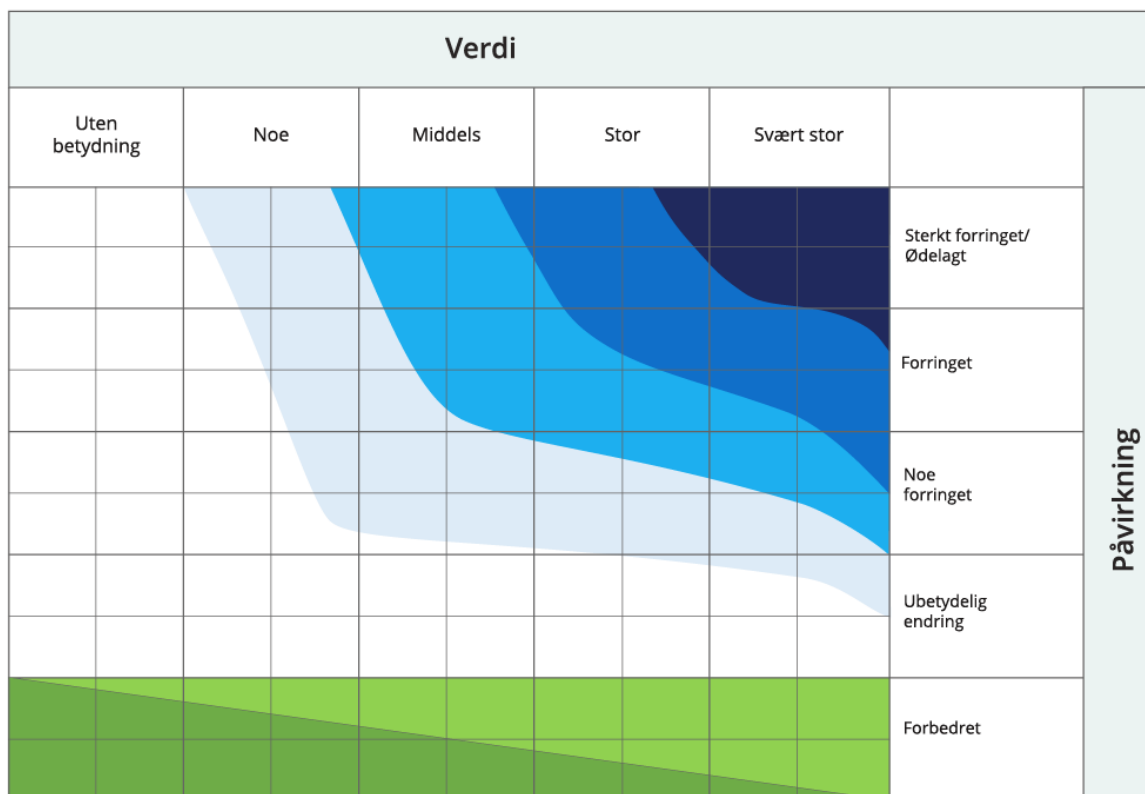
Tabell 2-2: Påvirkningstabell for kulturmiljø iht. M-1941. Tabellen viser kriterier for å vurdere påvirkning på kulturmiljøene. For hver påvirkningsgrad er det tilstrekkelig at ett kulepunkt oppfylles (2).

Planen eller tiltakets påvirkning	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Direkte inngrep/ arealbeslag	Bedrer tilstanden vesentlig ved at eksisterende negative inngrep tilbakeføres. Bidrar til at det blir mulig å restaurere kulturmiljøet eller kulturminner.	Ingen direkte inngrep/ arealbeslag.	Berører en mindre viktig del av kulturmiljøet med direkte inngrep/ arealbeslag, tap av mindre viktige enkeltkulturminner.	Deler av kulturmiljøet går tapt gjennom direkte inngrep/ arealbeslag. Viktige enkelt-kulturminner går tapt. Videre bruk av kulturmiljøet vanskeliggjøres.	Ødelegger hele eller størstedelen av kulturmiljøet gjennom direkte inngrep/ arealbeslag. Ødelegger den mest verdifulle delen av miljøet. Ødelegger videre bruk av kulturmiljøet. Svært viktige enkeltkulturminner går tapt.
Nærvirkninger (fysiske og visuelle)	Bedrer den visuelle kontakten innad i kulturmiljøet. Fjerner barrierer. Bedrer innsyn/utsyn fra nærområdet til/fra kulturmiljøet. Bidrar til reduksjon i støy og/eller støv. Reduserer faren for flom, fukt i kulturmiljøet eller erosjon.	Ingen eller ubetydelig visuell nærvirkning eller andre nærvirkninger.	Endrer i noen grad den visuelle kontakten mellom viktige kulturminner innad i kulturmiljøet, bryter i noen grad opp kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet reduseres noe fra viktige standpunkter. Kulturmiljøet vil i noen grad påvirkes av støy og/eller støv. Bidrar til noe redusert naturlig drenering som vil påvirke kulturmiljøet negativt ved nedbør. Bidrar til noe fuktigere forhold og seinere opptørking innenfor kulturmiljøet. Bidrar til noe økt eller endret erosjon som vil påvirke kulturmiljøet negativt. Klimaendringene vil kunne forsterke disse forholdene.	Endrer den visuelle kontakten mellom viktige kulturminner innad i kulturmiljøet, bryter opp kulturmiljøet og skaper barrierer. Innsynet til kulturmiljøet reduseres vesentlig fra viktige standpunkter. Kulturmiljøet vil påvirkes av støy og/eller støv. Bidrar til redusert naturlig drenering som vil påvirke kulturmiljøet negativt ved nedbør. Bidrar til fuktigere forhold og seinere opptørking innenfor kulturmiljøet. Bidrar til økt eller endret erosjon som vil gi fare for skade eller påvirke kulturmiljøet negativt. Klimaendringene vil kunne forsterke disse forholdene.	Blokkerer eller endrer sterkt den visuelle kontakten mellom viktige kulturminner innad i kulturmiljøet, bryter i stor grad opp kulturmiljøet og skaper barrierer. Innsynet til kulturmiljøet blokkeres fra viktige standpunkter. Kulturmiljøet vil i stor grad påvirkes av støy og/eller støv. Bidrar til svært redusert naturlig drenering som vil påvirke kulturmiljøet sterkt negativt ved nedbør. Bidrar til svært mye fuktigere forhold og seinere opptørking innenfor kulturmiljøet. Bidrar til svært økt eller endret erosjon som vil skade eller påvirke kulturmiljøet sterkt negativt. Klimaendringene vil kunne forsterke disse forholdene.

Planen eller tiltakets påvirkning	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Visuell fjernvirkning	Utsynet fra kulturmiljøet bedres/gjenopprettes fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet bedres/gjenopprettes. Enkeltkultur-minner som er laget for å være svært synlige får bedret utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger styrkes.	Ingen eller ubetydelig visuell fjernvirkning.	Utsynet fra kulturmiljøet blir noe endret fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet vanskeliggjøres i noen grad. Enkeltkultur-minner som er laget for å være svært synlige får noe redusert eller endret utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes i noen grad.	Utsynet fra kulturmiljøet blir sterkt endret fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet vanskeliggjøres. Enkeltkultur-minner som er laget for å være svært synlige får sterkt endret eller redusert utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes.	Utsynet fra kulturmiljøet blir blokkert eller sterkt endret fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet blokkeres. Enkeltkultur-minner som er laget for å være svært synlige får sterkt endret utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes vesentlig.
Tiltakets utforming	Tiltaket framstår som en særlig god konstruktiv helhet, har god volumoppbygging, og særlig god sammenheng med omgivelsene.	Tiltaket framstår som en konstruktiv helhet med god volumoppbygging og god sammenheng med omgivelsene.	Tiltaket framstår i noen grad som en konstruktiv helhet, har noe dominerende volumoppbygging og noe dårlig sammenheng med omgivelsene.	Tiltaket framstår i liten grad som en konstruktiv helhet, har dominerende volumoppbygging og dårlig sammenheng med omgivelsene.	Tiltaket framstår helt uten konstruktiv helhet, har svært dominerende volumoppbygging og svært dårlig sammenheng med omgivelsene.

2.2.6 Vurdering av konsekvensgrad for delområder

Konsekvensgrad for delområdene fremkommer ved å sammenstille verdivurderingen med vurderingen av tiltakets påvirkning i en konsekvensvifte (tabell 2-3). Konsekvensen for hvert delområde er gradert fra *stor/svært stor positiv konsekvens* (+++/++++) til *svært stor negativ konsekvens* (---) (tabell 2-4). Konsekvensgrad for delområdene tas med videre i vurdering av konsekvens av alternativer.

Tabell 2-3: Konsekvensvifte iht. M-1941 (Miljødirektoratet, 2023)

Tabell 2-4: Skala og veiledning for konsekvenssetting i delområder iht. M-1941 (Miljødirektoratet, 2023)

Skala	Forklaring
Svært stor konsekvens ----	Den mest alvorlige konsekvensgraden som kan oppnås for delområdet. Brukes kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
Stor konsekvens ---	Alvorlig konsekvensgrad for delområdet.
Middels konsekvens --	Middels konsekvensgrad for delområdet.
Noe konsekvens -	Noe konsekvensgrad for delområdet.
Ubetydelig konsekvens 0	Ingen eller ubetydelig konsekvensgrad for delområdet.
Noe/betydelig positiv konsekvens +/++	Forbedring (+) eller betydelig forbedring (++)
Stor/svært stor positiv konsekvens +++/>++++	Stor forbedring (+++) eller svært stor forbedring (++++). Brukes i hovedsak der områder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

2.2.7 Vurdering av konsekvens for alternativer

Vurdering av **konsekvens av alternativer** og **rangering av alternativer** utgjør trinn 2 av konsekvensutredningen. Samlet konsekvens av hvert alternativ er bestemt gjennom en sammenstilling av konsekvensgrad for delområdene.

Konsekvensen av hvert alternativ er gradert fra *stor positiv konsekvens* til *kritisk negativ konsekvens* etter kriteriene i M-1941 (tabell 2-5). Høye negative konsekvensgrader vil bety at planen/tiltaket kan være i konflikt med nasjonale og vesentlige regionale interesser for klima- og miljø, og kan være grunnlag for innsigelse (Klima- og miljødepartementet, 17.02.2021).

Etter en samlet vurdering av alternativene, er alternativene rangert fra best (1) til verst med hensyn til hva som gir minst negative konsekvenser, ev. størst positive konsekvenser for kulturmiljø. Det er anledning til å rangere flere alternativer likt, dersom de er gitt lik konsekvens. Samlet vurdering og rangering av alternativer er begrunnet.

I fagrapporten er det også gjort greie for: indirekte virkninger av planen/tiltaket, usikkerhet i konsekvensutredningen, midlertidige virkninger og vurderinger av skadebegrensende tiltak. Skadebegrensende tiltak som er sikret gjennom plankart og bestemmelser i plan eller som er innarbeidet i det omsøkte tiltaket presenteres i tiltaksbeskrivelsen (kap.2.4), og er inkluderte i vurdering av konsekvensgrad. Andre skadebegrensende tiltak presenteres avslutningsvis i rapporten (kap.**Error! Reference source not found.**).

Tabell 2-5: Kriterier for vurdering av samlet konsekvens for kulturmiljø (Miljødirektoratet, 2023).

Konsekvens	Kriterier for samlet vurdering
Kritisk negativ konsekvens	Tiltaket medfører kritisk skade på kulturmiljøet innenfor influensområdet. Brukes kun for områder med registreringskategorier som er gitt stor eller svært stor verdi. Overvekt av delområder med konsekvensgrad svært alvorlig konsekvens (4 minus).
Svært stor negativ konsekvens	Tiltaket medfører forringelse eller ødeleggelse av nasjonalt viktig kulturmiljø. Brukes kun for områder med registreringskategorier som er gitt stor eller svært stor verdi. - Overvekt av delområder med konsekvensgrad alvorlig konsekvens (3 minus). - Flere delområder har konsekvensgrad svært alvorlig (4 minus)
Stor negativ konsekvens	Tiltaket medfører stor konsekvens for kulturmiljøet innenfor influensområdet. - Overvekt av delområder med konsekvensgrad middels (2 minus) - Flere delområder med konsekvensgrad alvorlig (3 minus) - Ett delområde kan ha konsekvensgrad svært alvorlig
Middels negativ konsekvens	Tiltaket medfører middels konsekvens for kulturmiljøet innenfor influensområdet - Overvekt av delområder har konsekvensgrad noe konsekvens (1 minus). - Flere delområder har konsekvensgrad middels (2 minus) - Ett delområde kan ha konsekvensgrad alvorlig (3 minus) - Ingen delområder er gitt svært alvorlig konsekvensgrad.
Noe negativ konsekvens	Tiltaket medfører noe konsekvens for kulturmiljøet innenfor influensområdet. Lite konflikt med kulturmiljø innenfor influensområdet. - Delområder har lave konsekvensgrader - Overvekt av konsekvensgrad noe konsekvens (1 minus) og ubetydelig konsekvens (0). - Maks ett delområde kan ha konsekvensgrad middels (2 minus) - Ingen delområder er gitt konsekvensgrad svært alvorlig (4 minus) eller alvorlig (3 minus).

Konsekvens	Kriterier for samlet vurdering
Ubetydelig konsekvens	Tiltaket vil ikke medføre vesentlige endringer for kulturmiljøet i 0-alternativet. • Overvekt av ubetydelig konsekvens (0) • Ett delområder kan inneholde konsekvensgrad noe konsekvens (1 minus) • Ingen delområder er gitt svært alvorlig (4 minus), alvorlig (3 minus) eller middels (2 minus) konsekvensgrad.
Positiv konsekvens	Benyttes i områder som er gitt ubetydelig eller noe verdi som får noe eller middels verdiøkning som følge av tiltaket. Tiltaket/alternativet er en forbedring for kulturmiljøet i forhold til 0-alternativet. • Overvekt av delområder med positiv konsekvensgrad (1 eller 2 pluss) • Kan kun inneholde delområder med noe negativ konsekvensgrad • Delområder med noe negativ konsekvensgrad (1 minus) oppveies klart av områdene med positiv konsekvensgrad.
Stor positiv konsekvens	Benyttes i områder som er gitt ubetydelig eller noe verdi som får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket. Stor forbedring for kulturmiljøet i forhold til 0-alternativet. • Overvekt av delområder med svært stor miljøforbedring (4 pluss). • Overvekt av delområder med svært positiv konsekvensgrad. • Kan kun inneholde delområder med lav negativ konsekvensgrad, delområder med negative konsekvensgrad oppveies klart av områdene med positiv konsekvensgrad.

2.3 Alternativer som utredes

Det utredes ett alternativ i tillegg til nullalternativet.

2.3.1 Alternativ 1

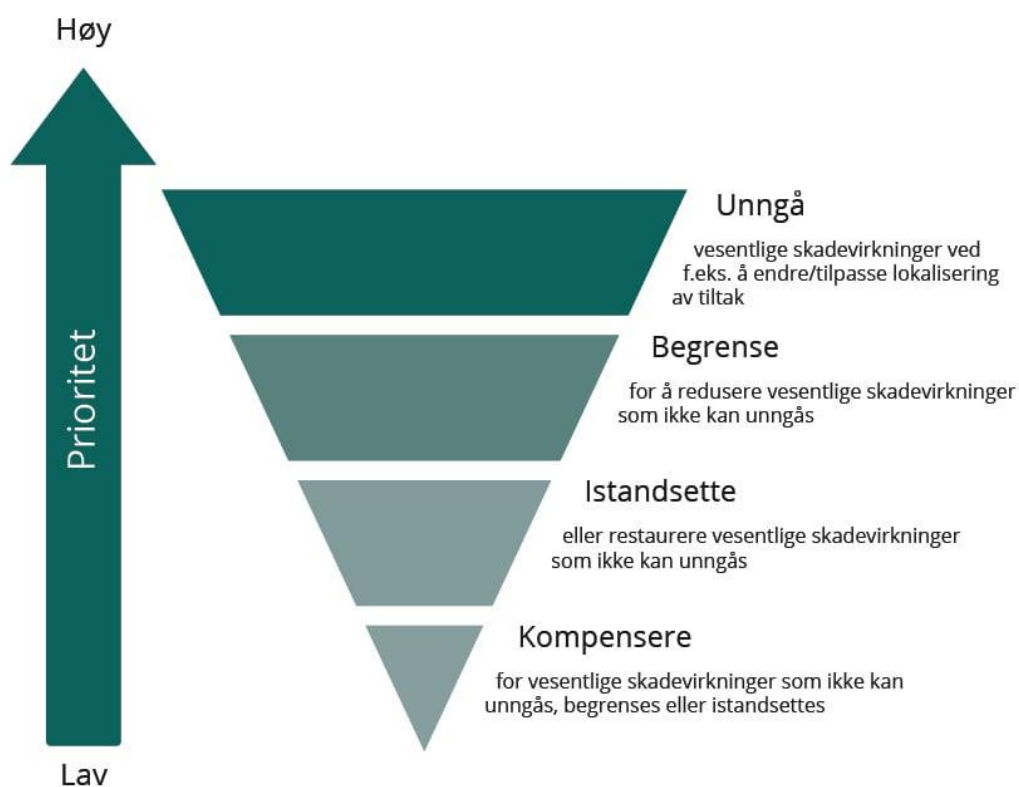
Alternativet omfatter riving av eksisterende stasjon og bygging av ny, samt riving av eksisterende luftledninger og etablering av nye.

2.4 Skadebegrensende tiltak i plan

Forskrift om konsekvensutredninger setter krav til hvordan en skal forebygge skadevirkninger av et tiltak. Jmfør § 23 skal konsekvensutredningen «beskrive de tiltakene som er planlagt for å unngå, begrense, istandsette og hvis mulig kompenseres for vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn både i bygge- og driftsfasen».

I dette prosjektet er det lagt vekt på å unngå konflikt med kjente kulturminner. Nye mastefester plasseres i tråd med dette.

Dette er tiltak som inngår som premisser for konsesjonssøknaden.

Figur 2-2: Tiltakshierarkiet. Først og fremst skal man unngå skadevirkninger for miljø og klima. Der det ikke er mulig skal man begrense skaden, deretter istandsette arealer. Kompensasjon er siste utvei (Miljødirektoratet, 2023).

3 Kunnskapsgrunnlaget

3.1 Eksisterende kunnskap – oversikt

Utredningen er basert på data i Askeladden (inkl. SEFRAK-registreringer) og Kulturminnesøk, samt lokalhistorisk litteratur (se oversikt bakerst i dokumentet). Det er videre brukt data fra tidligere gjennomførte arkeologiske og kulturhistoriske registreringer i området.

Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt.

3.2 Befaring

Det er utført befaring i tiltaks- og influensområdet av arkeolog Frans-Arne H. Stylegar.

3.3 Kulturhistorisk bakgrunn

Tiltaks- og influensområdet er preget av vassdragene Mørkedalselva og Borgebekken. Området er avgrenset av lave koller og tettbebyggelsen i og rundt Sem i øst. Dagens E18 skjærer gjennom de sentrale delene av området.

Figur 3-1: Kart fra 1825 over det aktuelle området. Statens kartverk.

Sentrale deler av området har tidligere vært relativt våtlendt pga. vassdragene.

Dyrking og bosetting i området går likevel tilbake til forhistorisk tid. Det er generelt høy tetthet av automatisk fredete kulturminner i området. En rekke lokaliteter ble påvist og deretter undersøkt i forbindelse med planleggingen av dagens E18 (Gjerpe og Mærum 2012a, b; Lia 2007). Kulturminnene omfatter alle perioder fra steinalder til nyere tid, og viser at bruken av landskapet har stor tidsdybde, med tett jordbruksbosetning (ibid.). Mange av de arkeologiske sporene er ikke synlige over markoverflaten, men eldre kilder viser at det har vært flere synlige monumenter tidligere i området (Grieg 1943).

*Figur 3-2: Jernalderhus under utgravning på Hesby.
Foto: Toini Thommessen/Kulturhistorisk museum. CC BY-SA 4.0*

Ikke minst på Askehaug har det tidligere vært flere gravminner (Grieg 1943:299f.); de fleste av dem imidlertid lokalisert et godt stykke øst for de planlagte tiltakene, og høyere i landet (ibid.). Do. på Hesby, men de synlige kulturminnene der var fjernet så tidlig som i 1918 (Grieg 1943:299).

Tabell 3-1: Tidstabell med periodeinndeling. For Nord-Norges del opererer en med en egen periodeinndeling som først og fremst gjelder for områder lenger nord enn Saltfjellet.

Periode	Sør-Norge	Underperioder		Nord-Norge
Steinalder 9500-1700 f.Kr	Eldre steinalder (Mesolitikum)	Tidligmesolitikum	9500-8000 f.Kr	Eldre steinalder 9500-5000 f.Kr
		Mellommesolitikum	8000-6500 f.Kr	
		Seinmesolitikum	6500-4000 f.Kr	
Bronsealder 1700-500 f.Kr	Yngre steinalder (Neolitikum)	Tidligneolitikum	4000-3400 f.Kr	Yngre steinalder 5000-2000 f.Kr
		Mellomneolitikum	3400-2300 f.Kr	
		Seinneolitikum	2300-1700 f.Kr	
	Eldre bronsealder		1700-1100 f.Kr	Tidlig metalltid 2000 f.Kr. til Kr.f.
	Yngre bronsealder		1100-500 f.Kr	
	Eldre jernalder	Førromersk jernalder	500 f.Kr -1	
Romertid		1-350 e.Kr		
Folkevandringstid		350-570 e.Kr		
Jernalder 500 f.Kr-1030 e.Kr	Yngre jernalder	Merovingertid	570-800 e.Kr	Samisk jernalder 1-1500 e.Kr.
		Vikingtid	800-1030 e.Kr	
	Middelalder	Tidlig middelalder	1030-1130 e.Kr	
Høymiddelalder		1130-1350 e.Kr		
Seinmiddelalder		1350-1536 e.Kr		
Historisk tid 1030 e.Kr-	Nyere tid (Etterreformatorisk tid)	Tidlig nytid		1537-1660 e.Kr
		Eneveldet		1660-1814 e.Kr
		Unionstid		1814-1905 e.Kr
		1900-tall til nåtid		1905 e.Kr. -

3.4 Registreringer

Tabell 3-2: Registreringer i ulike kategorier innenfor influensområdet.

Registreringskategori	Registreringer i influensområdet
Arkeologiske kulturmiljøer	Tuft Kjerringhovet; steinalderlokaliteter Holmane 25, Holmane 30; Kongsåsen 3; Tala-Askhaug
Kirker og kirkegårder	Ingen
Gårdsmiljøer og andre kulturmiljøer knyttet til landbruk	Mellom Hesby, Nedre Hesby, Nedre Them
Kulturminner og kulturmiljøer knyttet til samferdsel	Ingen
Nærings- og industriminne og kulturmiljøer	Ingen
Maritime kulturmiljøer	Ingen
Forsvars- og krigsminner	Ingen
Kulturminner eller kulturmiljø knyttet til samfunnsfunksjoner	Sem fattiggård (Askehaug)
Samiske kulturminner eller kulturmiljøer	Ingen
Steder det er knyttet tro eller tradisjon til	Ingen
Bomiljøer	Ingen
Grønnstrukturer og friluftsområder	Ingen
Kulturmiljøer i byer og tettsteder	Ingen

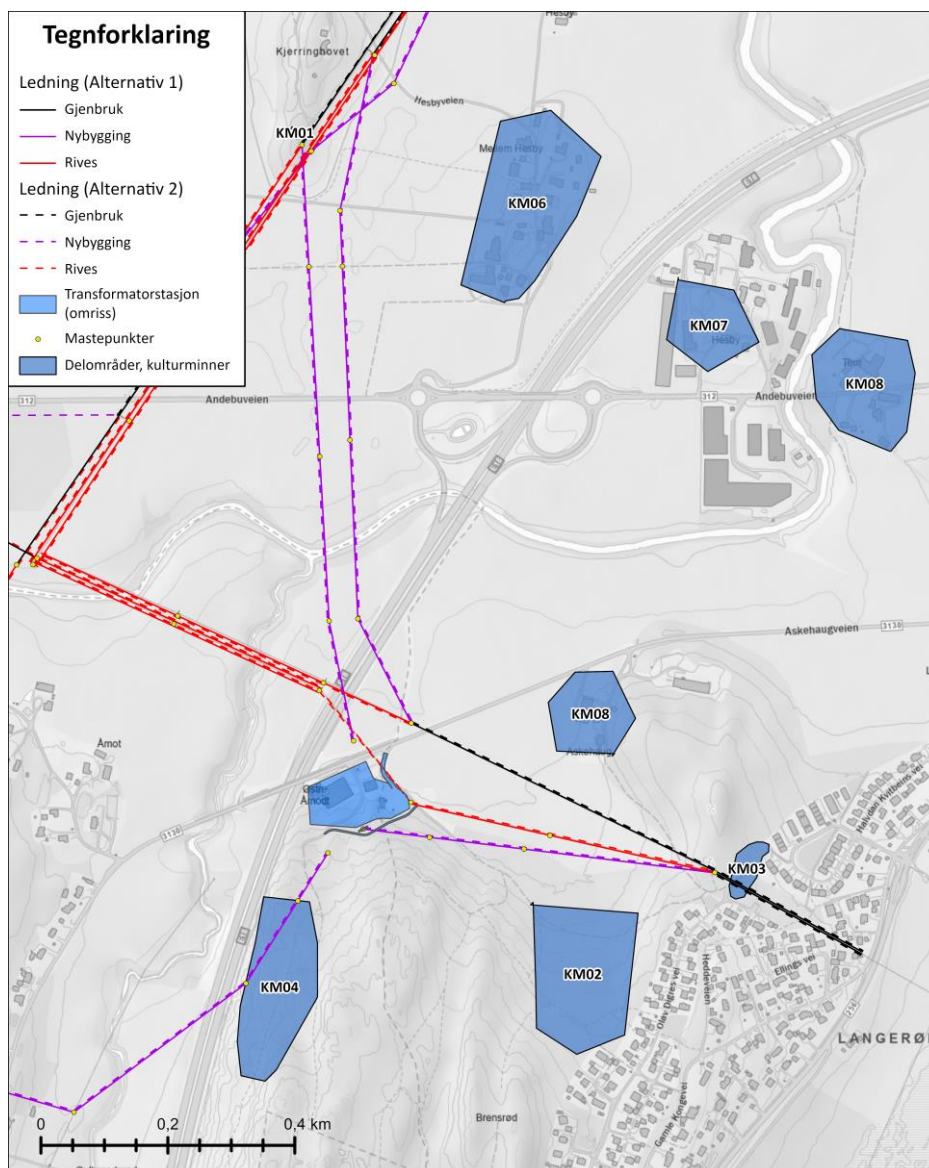
4 Trinn 1: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområder

4.1 Inndeling i delområder

Tiltaks- og influensområdet er delt inn i åtte delområder (tabell 4-1, figur 4-1).

Tabell 4-1: Oversikt over delområder i utredningsområdet.

Delområde	Beskrivelse	Nummerering
Kjerringhovet	Hustuft, ukjent alder og funksjon	KM01
Kongsåsen	Steinalderlokalitet	KM02
Tala-Askhaug	Steinalderlokaliteter	KM03
Holmane	Steinalderlokaliteter	KM04
Mellom Hesby	Gårdstun med eldre bygningsmiljø	KM05
Nedre Hesby	Gårdstun med eldre bygningsmiljø og gravhaug	KM06
Nedre Them	Automatisk fredet stue	KM07
Sem fattiggård (Askehaug)	Gårdstun med eldre bygningsmiljø	KM08

Figur 4-1: Kart over delområder i utredningsområdet.

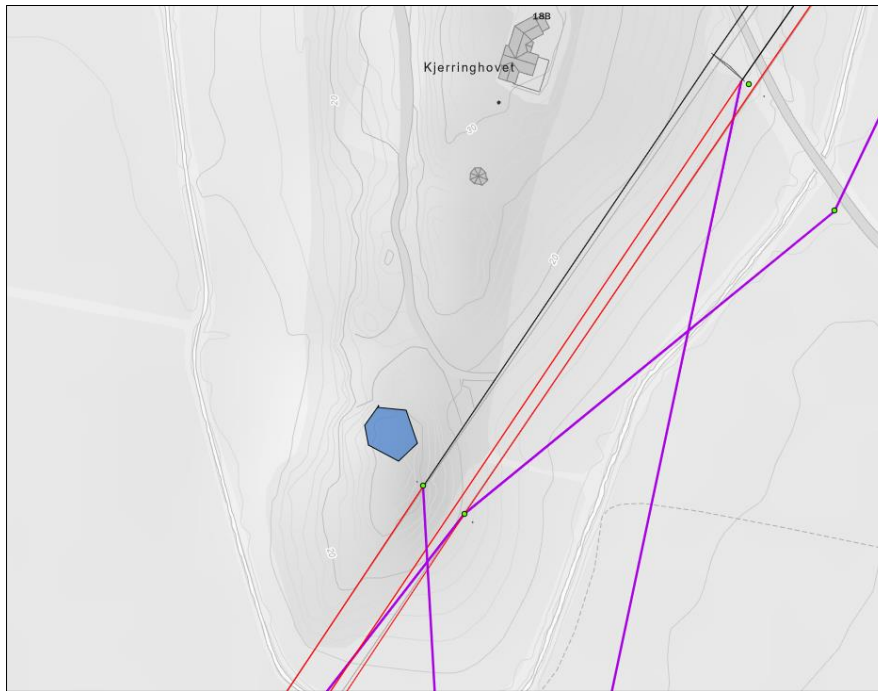
4.2 Verdivurderte områder

4.2.1 Delområde KM01 Kjerringhovet

Avgrensning

Delområdet består av de registrerte hustufta på Kjerringhovet (Askeladden-id 76846), med ukjent alder og funksjon.

Avgrensningen er vist i figur 4-2.

Figur 4-2: Kart over delområde KM01 Kjerringhovet.

Beskrivelse

Delområdet omfatter en hustuft på Kjerringhovet. Vernestatus er uavklart. Det er ikke kjent tradisjon om bosetting på stedet. Tufta har to rom, og det er mulig at det dreier seg om et anlegg fra jernalder eller middelalder.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 4-2: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM01 Kjerringhovet

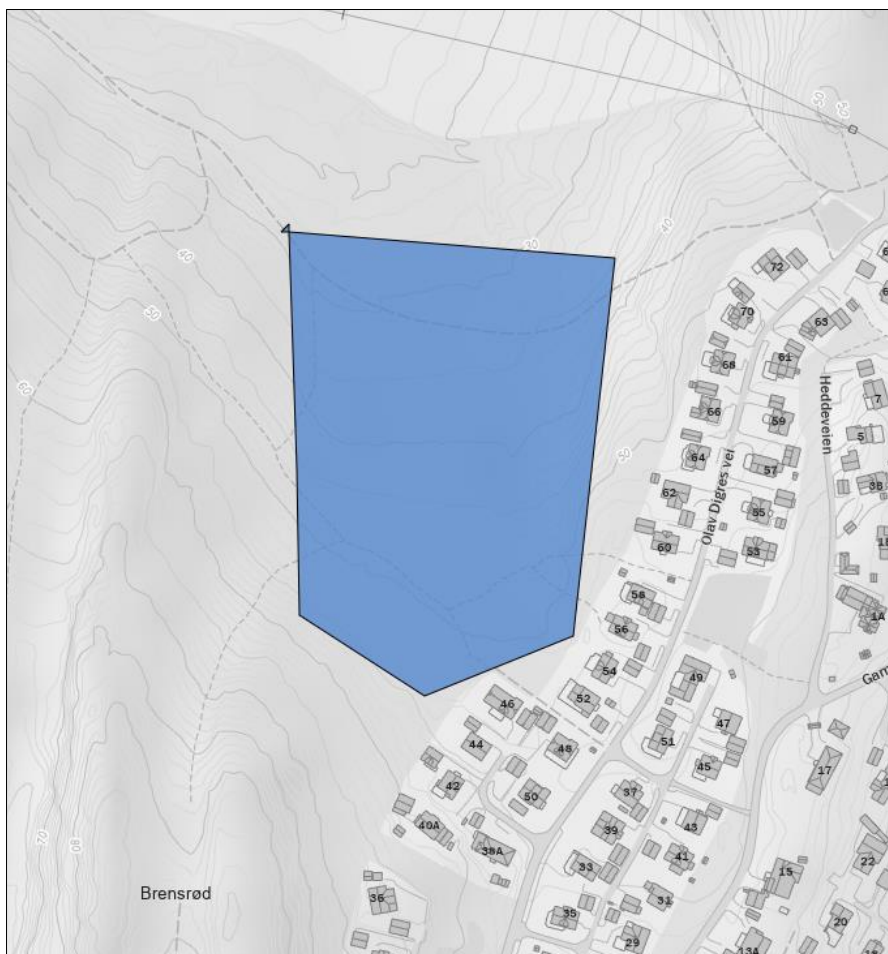
Verdivurdering: Delområde KM01 Kjerringhovet							
Områdetype: Arkeologisk lokalitet							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Verdivurderingen er i tråd med registreringen i Askeladden (vernestatus «uavklart»). Middels verdi er angitt fordi det tufta kan være fra førreformatorisk tid.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggings- alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1	▲ Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig. Dagens ledningstrasé har samme nærføring som den planlagte. Mastefester er lagt i god avstand fra tufta.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggings- alternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1	▲ Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

4.2.2 Delområde KM02 Kongsåsen

Avgrensning

Delområdet omfatter en steinalderlokalitet med id 296897.

Avgrensningen er vist i figur 4-3.

Figur 4-3: Kart over delområde KM02 Kongsåsen.

Beskrivelse

Lokaliteten er nylig registrert; den er av betydelig utstrekning og har gitt mange funn. Det anføres i Askeladden at den muligens fortsetter lenger nordover, ut i dyrket mark.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 4-2: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM02 Kongsåsen.

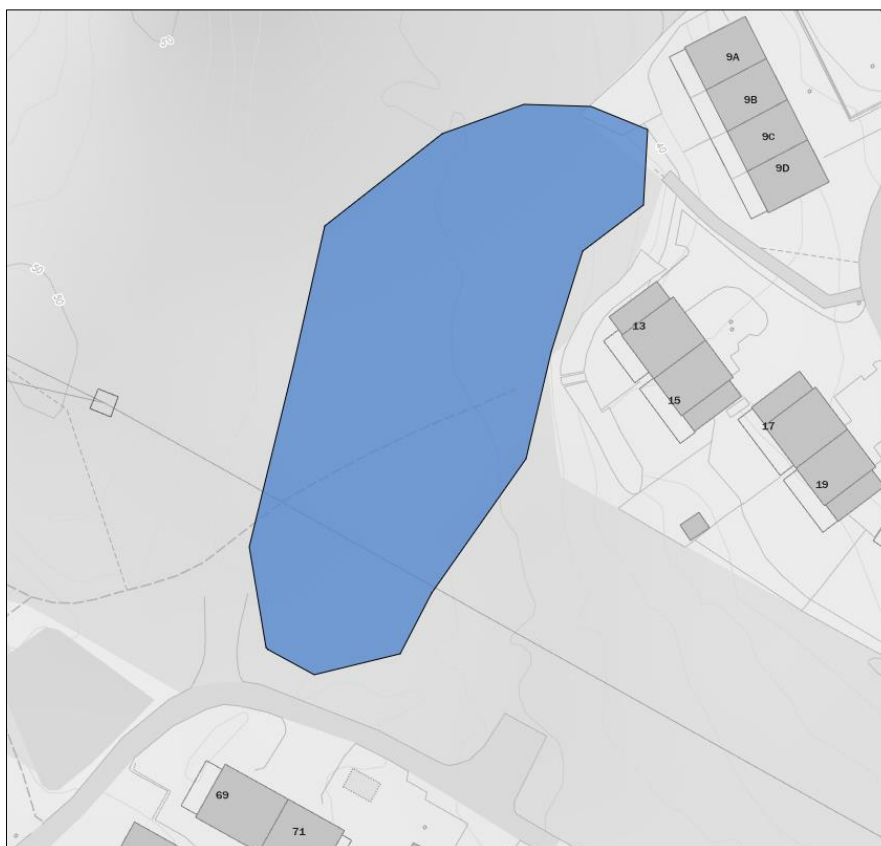
Verdivurdering: Delområde KM02 Kongsåsen							
Områdetype: Arkeologisk lokalitet							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Verdien vurderes som stor; det er snakk om en boplass av betydelig utstrekning, og med mange funn.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1	▲ Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig. Luftledning er planlagt nærmere 100 m unna lokaliteten.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ / ++++	+ / ++	0	-	--	---	----
Alt. 1	▲ Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

4.2.3 Delområde KM03 Tala-Askhaug

Avgrensning

Delområdet omfatter en større steinalderboplass med to påviste aktivitetsområder, registrert med id 137584 i Askeladden. Innenfor lokalitetsavgrensningen er det også påvist en kokegrop fra overgangen eldre/ynge jernalder (id 137616).

Avgrensningen er vist i figur 4-4.

Figur 4-4: Kart over delområde KM03 Tala-Askhaug.

Beskrivelse

Det dreier seg om et større boplassområde fra steinalderen. En påtruffet kokegrop viser at det har aktivitet på stedet også i jernalderen. Det skal også ha vært synlig(e) tuft(er) etter en husmannsplass på stedet tidligere.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 4-4: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM03 Tala-Askhaug.

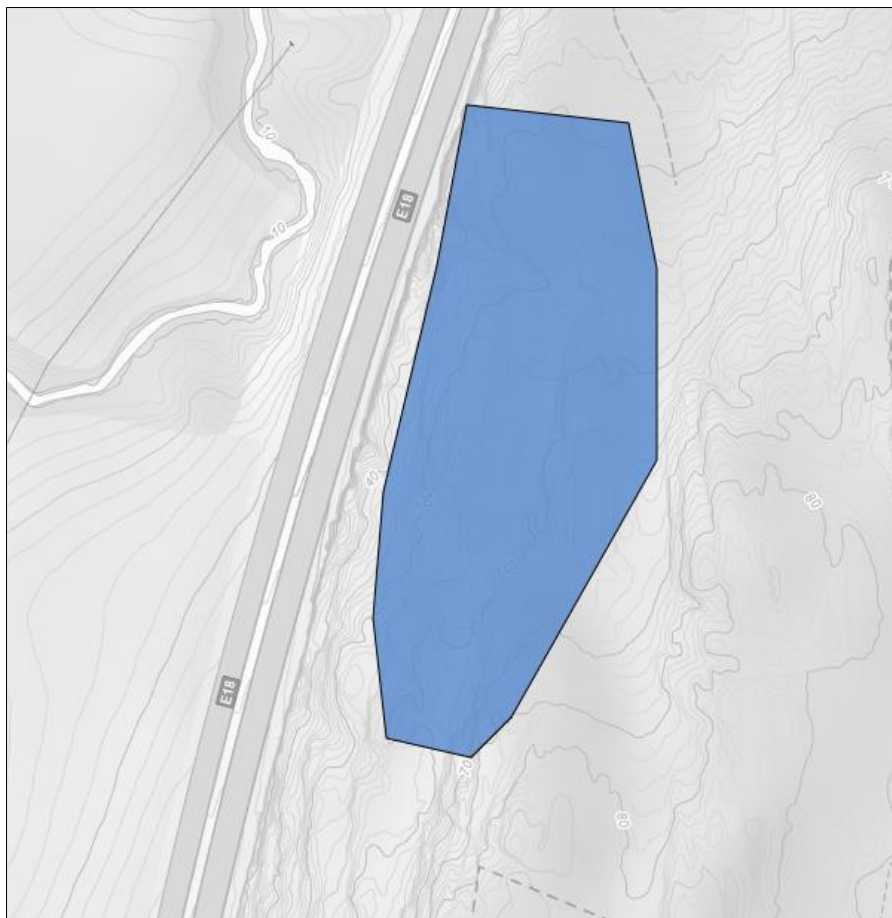
Verdivurdering: Delområde KM03 Tala-Askhaug							
Områdetype: Arkeologisk lokalitet							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Verdien settes til stor. Boplassen har typisk plassering på en hylle i landskapet. Den lå trolig nær stranda på et tidspunkt da havet sto 30-40 m høyere enn i dag.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggings- alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1	▲ Boplassen påvirkes ikke av planlagte tiltak.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggings- alternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1	▲ Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

4.2.4 Delområde KM04 Holmane

Avgrensning

Delområdet omfatter to registrerte steinalderlokaliteter (id 100568 og 100569), påvist gjennom prøvestikk og avgrenset topografisk.

Avgrensningen er vist i figur 4-5.

Figur 4-5: Kart over delområde KM04 Holmane.

Beskrivelse

De to lokalitetene ble påvist ved arkeologiske registreringer i forkant av E18-utbyggingen gjennom Vestfold. Det er tale om to mindre lokaliteter, med få diagnostiske funn fra prøvestikkingen. Det går en traktorvei over begge lokalitetene.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 4-5: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM04 Holmane.

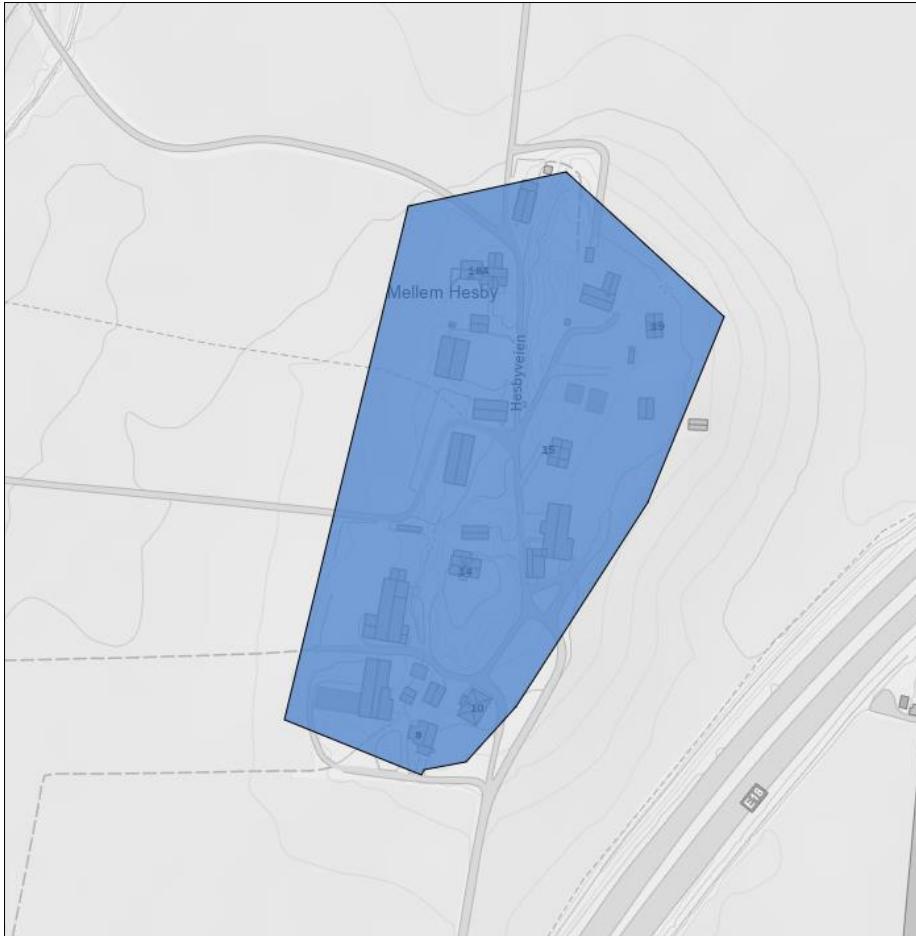
Verdivurdering: Delområde KM04 Holmane							
Områdetype: Arkeologisk lokalitet							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Verdien vurderes til middels. Det dreier seg om boplasser/aktivitetsområder av mindre utstrekning, og med få funn fra prøvestikking. En traktorvei går over begge lokalitetene.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggings- alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1	▲ Mastefester plasseres i god avstand fra lokalitetene, men nytt luftspenn vil passere over Holmane 25 (100568). Påvirkningen settes derfor til noe forringet.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggings- alternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1	▲ Noe negativ konsekvens for delområdet (-).						

4.2.5 Delområde KM05 Mellom Hesby

Avgrensning

Delområdet omfatter den eldre gårdsbebyggelsen på Mellom Hesby, med innslag av bygninger fra første halvdel av 1800-tallet («røde» Sefrak-bygninger).

Avgrensningen er vist i figur 4-6.

Figur 4-6: Kart over delområde KM05 Mellom Hesby.

Beskrivelse

Det dreier seg om et gårdsmiljø med flere eldre bygninger. Rett øst for tunet på Mellom Hesby ble det dessuten påvist og seinere undersøkt flere automatisk fredete kulturminner fra vikingtid og tidligere i forbindelse med E18-utbyggingen.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 4-6: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM05 Mellom Hesby.

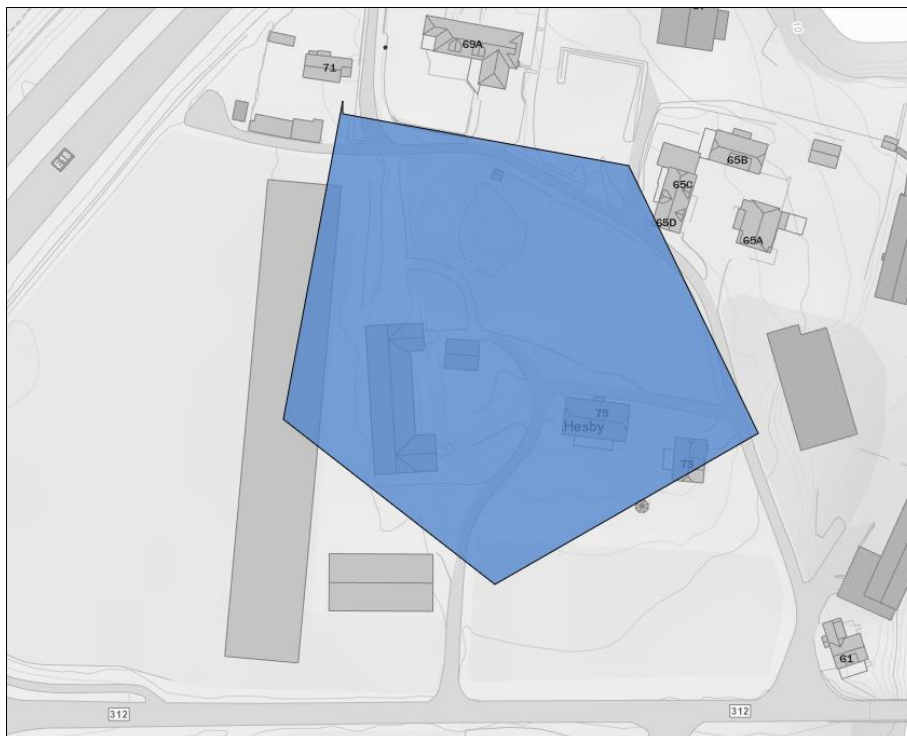
Verdivurdering: Delområde KM05 Mellom Hesby							
Områdetype: Gårdsmiljø							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲ Et sammensatt gårdsmiljø med innslag av eldre bygningsmasse og et betydelig antall (fjernete) arkeologiske kulturminner tilsier middels verdi.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggings- alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1	▲ Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig. Ny linje planlegges noe nærmere enn den eksisterende, men avstanden fra utkanten av gårdstunet til nærmeste mastepunkt er likevel i overkant av 200 meter.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggings- alternativ	+++ / ++++	+ / ++	0	-	--	---	----
Alt. 1	▲ Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

4.2.6 Delområde KM06 Nedre Hesby

Avgrensning

Delområdet omfatter et mindre gårdsmiljø, bl.a. med et våningshus fra 1700-tallet (Sefrak-id 0721-0101-047) og en automatisk fredet gravhaug (id 21786).

Avgrensningen er vist i figur 4-7.

Figur 4-7: Kart over delområde KM06 Nedre Hesby.

Beskrivelse

Delområdet omfatter et mindre gårdsmiljø, bl.a. med et våningshus fra 1700-tallet (Sefrak-id 0721-0101-047) og en automatisk fredet gravhaug (id 21786).

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 4-7: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM06 Nedre Hesby.

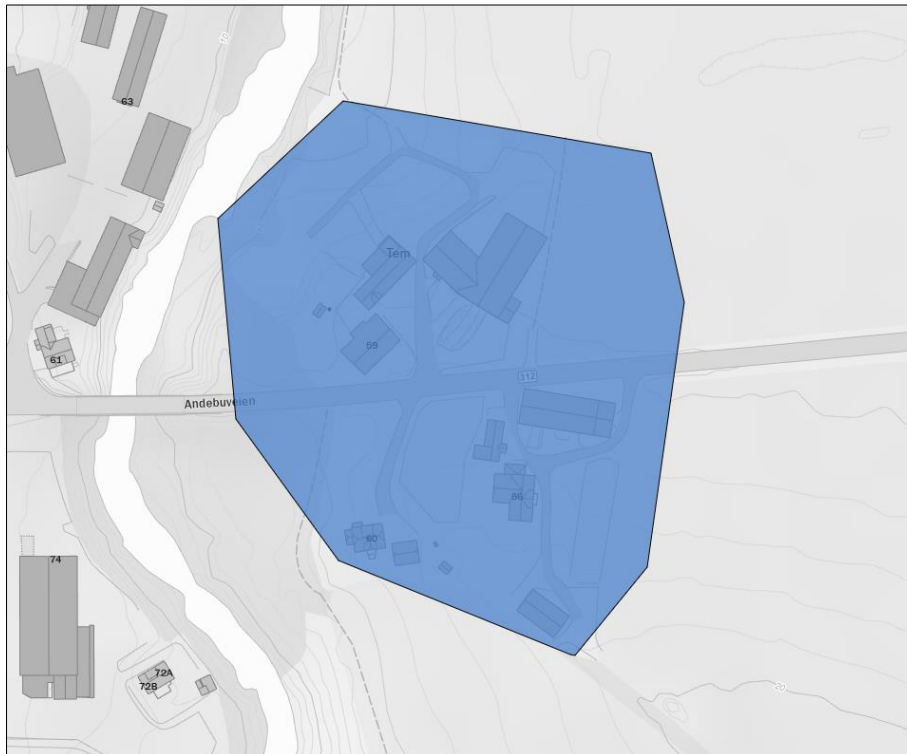
Verdivurdering: Delområde KM06 Nedre Hesby							
Områdetype: Gårdsmiljø							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲ Delområdet består av et avgrenset gårdstun med bl.a. et våningshus fra 1700-tallet. I tunet er det en gravhaug, som trekker verdien opp, ettersom det er få bevarte synlige kulturminner fra forhistorisk tid på Hesby. Verdien settes til middels til stor.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggings- alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1	▲ Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig. Ny linje er planlagt ca. 500 m unna.						
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Tiltakets konsekvens							
Utbyggings- alternativ	+++ / ++++	+ / ++	0	-	--	---	----
Alt. 1 og 2	▲ Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

4.2.7 Delområde KM07 Nedre Them

Avgrensning

Delområdet omfatter den gamle stua på gården (id 87633) og et areal rundt.

Avgrensningen er vist i figur 4-8.

Figur 4-8: Kart over delområde KM07 Nedre Them.

Beskrivelse

Den gamle hovedbygningen på Nedre Them er en av Vestfolds eldste bevarte verdslige bygninger. Den har middelaldersk treromsplan, og er i dag innebygd i et nyere våningshus. Tømmeret i stua er årringsdatert til 1563. Bygningen er automatisk fredet. Det er utført en arkeologisk undersøkelse av

grunnen under stua, og gjort funn som viser at det har stått hus/vært et tun på plassen lenge før stua ble oppført.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 4-8: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM07 Nedre Them.

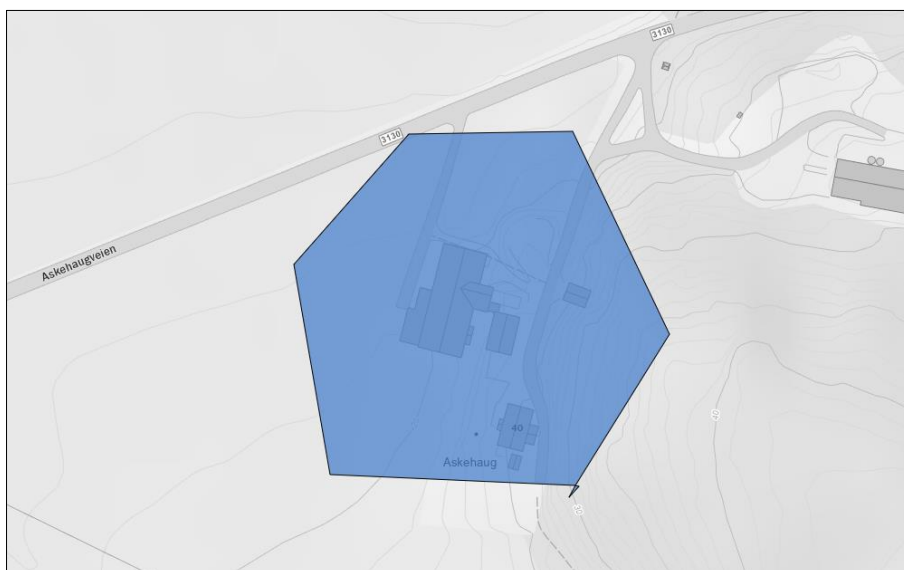
Verdivurdering: Delområde KM07 Nedre Them							
Områdetype: Gårdsmiljø							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲ Stua på Nedre Them en av Vestfolds eldste bevarte, verdslige bygninger og automatisk fredet. Verdien settes til svært stor.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggings- alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1	▲ Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig. Ny luftledning er planlagt ca. 700 m unna, på motsatt side av E18.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggings- alternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Alt. 1	▲ Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

4.2.8 Delområde KM08 Sem fattiggård (Askehaug)

Avgrensning

Delområdet omfatter tunet på Askehaug, med flere eldre gårdsbygninger.

Avgrensningen er vist i figur 4-9.

Figur 4-9: Kart over delområde KM08 Sem fattiggård/Askehaug.

Beskrivelse

Askehaug gård er den tidligere «fattiggården» i Sem. Eiendommen ble ervervet av Sem kommune i 1887 til bruk for gamle hjem i Sem og Slagen. Våningshuset er fra første halvdel av 1800-tallet.

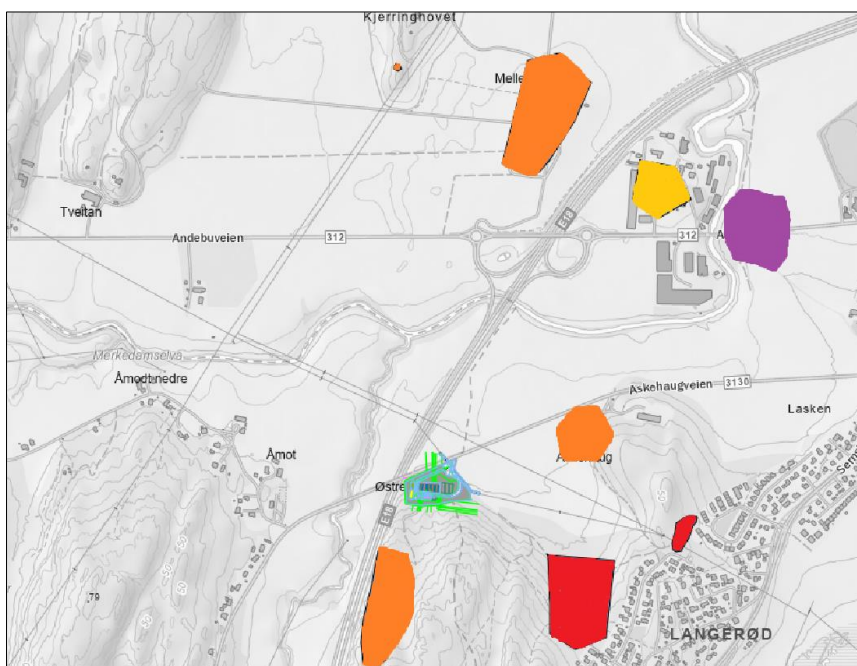
Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 4-9: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM08 Sem fattiggård (Askehaug).

Verdivurdering: Delområde KM08 Sem fattiggård (Askehaug)							
Områdetype: Kulturmiljø knyttet til samfunnsfunksjoner							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲ Mindre gårdsmiljø, tidligere fattiggård i Sem fra 1887 til fram på 1930-tallet. Verdien settes til middels.							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Alt. 1	▲ Påvirkningen av tiltaket vurderes som ubetydelig. Tiltaket medfører ikke nye inngrep nærmere delområdet.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ / ++++	+ / ++	0	-	--	---	----
Alt. 1	▲ Ubetydelig konsekvens for delområdet (0).						

4.3 Verdikart

Verdikart er vist i figur 4-10.

Figur 4-10: Verdikart for delområder.

5 Trinn 2: Konsekvens av alternativer

5.1 Sammenstilling av konsekvenser

Sammenstilling av konsekvenser for ulike alternativer er vist i tabell 5-1.

Tabell 5-1: Oppsummering av konsekvens og samlet vurdering for de ulike alternativene.

Delområder	Nullalternativet	Utbyggingsalternativet
Delområde KM01	0	0
Delområde KM02	0	0
Delområde KM03	0	0
Delområde KM04	0	-
Delområde KM05	0	0
Delområde KM06	0	0
Delområde KM07	0	0
Delområde KM08	0	0
Samlet vurdering	Uten betydning	Uten betydning
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	Som i dag	Tiltaket vil ikke medføre vesentlige endringer for kulturmiljøet. Det er stor overvekt av delområder med ubetydelig konsekvens (0), og kun ett delområde har konsekvensgrad noe konsekvens (1 minus).
Rangering	1	1
Begrunnelser for rangering		Utbyggingsalternativet medfører ikke vesentlige endringer for kulturmiljøet.

5.2 Rangering av alternativer

Tiltaket vurderes å ha uvesentlige konsekvenser i forhold til fagtemaet.

5.3 Usikkerhet

5.3.1 Usikkerhet ved konsekvensutredningen

Hittil ukjente kulturminner kan bli avdekket i forbindelse med gjennomføringen av anleggsperioden av tiltaket. Arbeidet vil i så tilfelle måtte stanses og vurdering gjøres av regional kulturminnemyndighet, fylkeskommunen.

Hvordan effekten av tiltaket vil kunne virke inn på kulturminnene vil kunne oppleves subjektivt, men har med tilknytning til og kunnskap om kulturminnet å gjøre. Kulturminnemyndigheten skal operere med informerte, men likevel vektete vurderinger utfra sitt forvaltningsstandpunkt. Disse kan avvike fra konklusjonene i dette dokumentet.

6 Referanser

Databaser

Askeladden: www.asketadden.ra.no

Kulturminnesøk: www.kulturminnesøk.no

Unimus: www.unimus.no

Planer og veiledere

Klima- og miljødepartementet 2021. *Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis.*

Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet 2021. *Forskrift om konsekvensutredninger.*

Miljødirektoratet 2019. *Konsekvensutredninger: anerkjent metodikk og databaser for innhenting av data.*

Miljødirektoratet 2023. *Konsekvensutredninger for klima og miljø. Veileder.*

Norges vassdrags- og energidirektorat 2008. *Visuell innvirkning av vindkraftanlegg og kraftledninger på kulturminner og kulturmiljø.*

Tønsberg kommune 2022. *Kommunedelplan for kulturminner, 2022-2032.*

Litteratur

Sigurd Grieg (red.) 1943. *Vestfolds oldtidsminner.* Oslo.

Vestfold fylkeskommune 2005. *Historisk riss for Vestfold: Vestfolds historiske utvikling fra 10000 f.Kr og til vår egen tid.* Tønsberg.

Lars Erik Gjerpe og Axel Mærum (red.) 2012a. *E18-prosjektet Gulli-Langåker. Bind 1. Dyrking, bosetning og graver i Stokke og Sandefjord.* Bergen.

Lars Erik Gjerpe og Axel Mærum (red.) 2012b. *E18-prosjektet Gulli-Langåker. Bind 2. Jordbruksbosetning og graver i Tønsberg og Stokke.* Bergen.

Vibeke Lia (red.) 2007. *Veien gjennom Vestfold – E18. Arkeologiske registreringer 2005/2006.* Tønsberg: Vestfold.